

Socialdepartementet

Stockholm 2017-02-16

Remissvar "Ökad insyn i välfärden" (SOU 2016:62)

Branschorganisationen Svenska Vård tackar för möjligheten att lämna svar på remiss om hur offentlighetsprincipen kan införas i privat utförd, offentligt finansierad vård och omsorg.

Övergripande syn

Svenska Vård anser att utredningens övergripande syfte är lovärt. Det är av största vikt att all verksamhet som bedrivs med offentliga medel utformas på ett sätt som säkrar likvärdighet, kvalitet, samhällsekonomisk effektivitet, behovsstyrning och öppenhet. Medborgarnas långsiktiga förtroende för välfärden och dess tjänster, oavsett om de erbjuds i offentlig eller fristående regi, har en nära koppling till att skattemedel går till kvalitativt god verksamhet som är till gagn för den enskilde brukaren/patienten. Det kräver i sin tur öppenhet, tillsyn och uppföljning av utförare inom vård, omsorg och behandling. Tyvärr har utredningen valt att fokusera på organisations- och systemnivå istället för att arbeta fram förslag som på allvar bidrar till ökad insyn och stärkt kvalitet.

Det finns inget tydligt samband mellan utredningens förslag att införa offentlighetsprincipen inom privat utförda välfärdstjänster och kvalitetsförbättringar i den verksamhet som bedrivs. Tvärtom är det vår farhåga att detta istället skulle bli kontraproduktivt. Risker är uppenbara att förslaget leder till ökad administration. Offentlighetsprincipen är ett komplext regelverk som fordrar stor administrativ kapacitet. Det kommer att krävas omfattande utbildningsinsatser för att fristående utförare ska klara av att hantera registrering, utlämnandeåtgärder och sekretessprövning. Till detta fogas ordnande av arkiv. Krav som kommer att öka kostnaderna för utförarna och ta såväl personella som ekonomiska resurser från kärnverksamheten.

Därtill anser vi att utredningen i liten utsträckning belyst alternativa förslag till införande av offentlighetsprincipen för att öka insynen i offentligt finansierad välfärd. Det handlar exempelvis om att beställare vid upphandling eller tecknande av avtal ställer krav på att allmänheten ska ha insynrätt avseende den överlåtna verksamheten, kommunallagens bestämmelser om insyn eller branschens egen självreglering. Inget av dessa alternativ adresseras på ett djuplodande sätt i utredningen. Sammantaget innebär detta att Svenska Vård avstyrker förslaget att införa offentlighetsprincipen inom offentligt finansierad välfärd som bedrivs av privata utförare. Svenska Vård fördjupar nedan ytterligare konsekvenser av utredningens förslag.

Ökade administrativa kostnader

Utredningen argumenterar för att kostnaden för införandet av offentlighetsprincipen endast kan anses ringa. Svenska Vård delar inte den slutsatsen. När offentlighetsprincipen 1995 infördes för bolag som till minst 50 procent ägdes av det offentliga fanns, hos flertalet av dessa utförare, redan en organisation och struktur som kan likställas vid en myndighet med registratur, rutiner för arkiv etc. Så är inte fallet hos fristående utförare som idag är verksamma inom välfärdssektorn och kostnaderna för att inrätta och upprätta hålla den typen av service till allmänheten kommer att rendera betydande kostnader för enskilda näringsidkare. Det är inte ett klokt nyttjande av ekonomiska medel som istället borde komma de individer som nyttjar tjänsterna till godo.

Nyttja och skärp den tillsyn som redan finns

Svenska Vård delar Socialstyrelsen syn att det redan idag finns bestämmelser med tillhörande tillsynsmöjligheter som möjliggör för kommuner att begära in information från fristående aktörer som bedriver verksamhet som överlåtit genom avtal. De handlingar som kommer in till kommunen omfattas redan av offentlighetsprincipen och allmänheten kan redan idag få insyn i fristående aktörers verksamhet. De överlåtna verksamheterna är dessutom underkastade statlig tillsyn och kommunerna har ett uppföljningsansvar. Socialstyrelsen poängterar därtill att det inte finns skäl som talar för att införa offentlighetsprincipen inom dessa verksamheter eller problem med gällande bestämmelser. Istället förordar Socialstyrelsen en skärpning av vissa regler inom vård- och omsorgsområdet. Som ett exempel kan fler verksamheter bli tillståndspliktiga. Därmed skulle det finnas möjlighet att kontrollera att privata aktörer i fler branscher uppfyller vissa krav innan de får

möjlighet att bedriva verksamheten. Detta skulle kunna kombineras med ett större ansvar för kommunerna genom strängare uppföljningsregler. Svenska Vård delar dessa slutsatser.

Minskad mångfald och valfrihet

Svenska Vård hyser stora farhågor, som nämnts ovan, när det gäller tyngre administrativ börda och större kostnader för fristående aktörer. Något som riskerar att leda till färre små aktörer vill verka inom vård och omsorg. Det vore mycket olyckligt i arbetet med att stärka välfärdssektorns kvalitet i allmänhet och den enskilde individens valfrihet i synnerhet. Vår uppfattning är att fokus bör vara kvalitet och utfall för den enskilde brukaren. Det kräver valfrihet och en mångfald av utförare. Utredningens förslag stödjer tyvärr inte en sådan utveckling.

Avslutning

Svenska Vård vill sammanfattningsvis poängtera att ökad insyn och stränga kvalitetskrav för alla aktörer som verkar inom välfärdssektorn är centrala parametrar i arbetet med att ständigt utveckla vår gemensamt finansierade välfärd. Vår slutsats är emellertid att utredningens förslag att införa offentlighetsprincipen inom offentligt finansierad välfärd som bedrivs av privata utförare leder i fel riktning. Mot bakgrund av vad vi anfört ovan avstyrker Svenska Vård därför utredningens förslag.

För Svenska Vård

Thomas af Bjur

Förbundsdirektör